

Koncernkontoret
2020-05-11

2019 års återrapportering av VG2020

Sammanfattning

Sammanfattning

Återrapporteringen avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2019. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur.

BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2019. Vidare ingår även insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder.

Sammanlagt ingår 406 insatser² som har kategoriserats som direkt kopplade till någon av de 32 prioriterade frågorna. De beslutade insatserna som ingår har en total volym på cirka 3 099 miljoner kronor³. I återrapporteringen lyfts även fram det som genomförts inom ramen för de fem så kallade rekommendationer som BHU ställts sig bakom⁴.

Sammanfattande analys

Det prioriterade området ***Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande*** handlar om att skapa bättre förutsättningar för ett växande näringsliv som skapar nya jobb i Västra Götaland. Här ingår även insatser för att utveckla människors kreativitet och entreprenöriella förmåga, vilket kan bidra till förnyelse inom såväl privat som offentlig sektor.

Nyföretagande har under perioden 2014-2017 legat på drygt 11 000 per år. För år 2018 uppgick antalet till 10 583, det vill säga något lägre än de senaste åren. Det ambitiösa målet 95 000 företag under perioden 2014-2020 kommer inte att nås. Nyföretagandet är även något lägre i Västra Götaland än för riket. En bidragande orsak till detta är det gynnsamma läget på arbetsmarknaden. I återrapporteringen lyfts som för tidigare år behovet av insatser som höjer kvalitén på rådgivning samt att göra nyföretagarrådgivningen mer tillgänglig för framförallt underrepresenterade grupper. Att skapa en fungerande samverkan mellan nyföretagaraktörer i regionen är andra insatser som behövs.

I den senaste mätning (2016) om unga kan tänka sig att bli företagare kunde 64 procent tänka sig det. År 2012 kunde 75 procent tänka sig det vilket innebär att målet om att 8 av 10 unga ska vilja bli företagare kan vara svårt att nås. I *Västra Götalandsregionens program för entreprenörskap och nyföretagande* görs satsningar för att stimulera till ökat entreprenörskap. För 2019 lyfts bland annat att *Ung Företagsamhet* i Väst slog nytt rekord med cirka 5500 elever i UF-företagande och att inom ramen för *Drivhusens* verksamhet har under 2019 över 400 företag startats genom deras verksamhet.

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

² Antal insatser inom ramen för kulturområdet saknas, men ingår i volym om medel.

³ Utöver detta har även medel till folkbildning/utbildning beslutats till en volym på 191 miljoner kronor. Likaså även medel till Västrafik på 4 810 miljoner kronor.

⁴ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid senaste mötet beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

Tillväxttakten i små och medelstora företag är för 2018 något högre i Västra Götaland än riket jämfört med föregående år då takten var något lägre. Målet att hälften av nya företagare år 2020 är kvinnor bedöms som tidigare att inte nås. Även om någon minskning inte skedde från 2017 till 2018 (31 procent) så är det fortfarande så att det var en högre andel kvinnor som var företagare 2012 och 2013 (34 procent).

Inkubatorerna i Västra Götaland har en viktig roll för att förverkliga idéer och starta företag. Under 2019 har två inkubatorer från Västra Götaland rankats högt i den internationella *UBI Index*. Både GU Ventures och Chalmers Ventures rankades här som två av de 20 främsta inkubatorerna i världen under kategorin *University Business Incubator*. I de åtta inkubatorerna som tas upp i återsrapporteringen har under 2019 sammanlagt 910 idéer utvärderats och det finns idag 216 projekt/företag i inkubatorerna.

I Konjunkturinstitutets senaste konjunkturuppdatering⁵ skrevs BNP-tillväxten ner till 1,0 procent. Detta till följd av en tydlig inbromsning under hösten 2019. Det lyfts dock en något bättre konjunkturläge i Väst- och Sydsverige jämfört med Stockholm. Detta förklaras av att Västsverige och Sydsverige har ett bättre läge inom byggsektorn, handel och industri. I

*Konjunkturbarometern*⁶ från hösten 2019 lyfts att framöver ligger fortfarande utmaningar bland annat i en hårdnande global konkurrens, utvecklingstakten med avseende på bland annat digitalisering samt svårigheter att hitta rätt kompetens.

Målet vad gäller antal gasellföretag har nåtts för perioden. Enligt Dagens Industris gasellundersökning från 2019 minskade dock antalet gasellföretag i Västra Götaland jämfört med de två senaste åren. För 2019 är antalet gasellföretag 176 stycken jämfört med 223 stycken år 2018 och 196 år 2017.

Almi Västs utlåning under 2019 som gick till totalt 510 företag uppgick till 340 miljoner kronor. Effektmätningar som genomförts visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp. Utöver utlåning har cirka 1700 nya kunder fått rådgivning och 95 projekt har beviljats utvecklingsmedel i form av bland annat verifieringsmedel. Västra Götalandsregionen har under 2019 gett direkta stöd till 255 företag för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering och digitalisering. Enligt 2019 års årliga uppföljning av företagsstödet betydelse för företagen⁷ upplevde merparten av företagen (50-84 procent beroende på stödtyp) att stödet haft en stor betydelse för att stärka företagets konkurrenskraft.

Området ***Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden*** är fortsatt högt prioriterat. Av de medel som ingår i återsrapporteringen för 2019 går 18 procent till detta område. BHUs rekommendation om *Satsning på Västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft* har beslutats att ligga kvar fram till 2020.

Någon förändring i bedömningen av målen har inte skett från tidigare år. Det innebär att de kvantitativa målen i VG2020 bedöms inte kunna uppnås fram till 2020. Målet att *förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland* (25 procent) ligger kvar på 15 procent både 2018 och 2019 (jmf med 14% 2017). Någon förändring åt rätt håll har därmed inte skett. Målet *andelen utländska högskolestuderande* är att den ska vara minst i nivå med övriga

⁵ www.konj.se

⁶ VGR Analys 2019:51, www.vgregion.se/analysportalen

⁷ Fördjupad uppföljning av företagsstöd 2019, VGR Analys 2020:05.

storstadsregioner. För 2018 ligger andelen för Västra Götaland på 5,2 procent. Detta är att jämföra med Skånes län 8,4 procent och Stockholm 7,9 procent.

Trots ambitionen om ökad mobilitet har antalet utresande studenter enligt *Universitetsämbetets årsrapport 2019* minskat de senaste tre läsåren i Sverige. Antalet inresande studenter har däremot ökat och skillnaden mellan inresande och utresande studenter har följaktligen blivit allt större. Under 2019 lämnades en ansökan (*MoRE3.0*) in till EU:s ramprogram för forskning och innovation med syftet att genom ingående och utgående forskarmobilitet stärka västsvenska forsknings- och innovationsmiljöer. Bakom ansökan står Västra Götalandsregionen, Region Värmland och Region Halland.

Bedömningen för de kvalitativa målen är fortfarande att dessa förväntas uppnås. Målen handlar om *ökande nationella/internationella satsningar på Fol-miljöer inom Västra Götalands styrkeområden, fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer samt en ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland*. Sammantaget görs fortfarande omfattande långsiktiga satsningar inom det prioriterade området. Under året har till exempel satsningen *Klimatledande processindustri för omställning inom kemi och materialklustret* vid Johanneberg Science Park startat upp. En ny test- och demonstrationsarena för automatiserad industriproduktion med fokus på komposit finns inom ramen för *Framtidens fabrik* på Innovatum. Samt i februari invigdes också formellt det *nationella AI-centret* på Lindholmen Science Park. Som lyfts i återslagrapporteringen är en förutsättning för att uppnå ökade internationella forsknings- och innovationssamarbeten (Fol) att samverkan med internationella partners ska vara av intresse och utgöra en nytta. Det är därför viktigt att såväl nationell som internationell Fol-politik lyfter de utmaningar och möjligheter som också aktörer från Västra Götaland kan relatera till. Med anledning av detta har Västra Götalandsregionen i samarbete med Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Högskolan i Skövde och Högskolan Väst under 2019 skickat synpunkter inför *regeringens kommande nationella forskningsproposition 2020* samt till EU inför det kommande programmet för forskning och innovation, *Horisont Europa* som lanseras 2021. Även västsvensk industri och akademi finns med i nationella och internationella referensgrupper för områden som transport och hälsa.

Västra Götalandsregionens tretton program för hållbar utveckling⁸ ska ses som verktyg för att i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Inom ramen för programmen beslutades under 2019 om medel till 167 projekt och 41 verksamheter. För projekten uppgick den totala omslutningen till nästan 530 miljoner kronor.

Området ***Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv*** anknyter till tre av BHU:s fem rekommendationer. För det kvantitativa målet för området *minskade socioekonomiska skillnader mellan invånare i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland* finns inte någon uppdaterad statistik sedan förra årets återslagrapportering. Målet mäts genom genomsnittlig disponibel inkomst i så kallade urbana utvecklingsområden i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götaland. Som lyftes förra året har det skett en ökning från 64 procent 2012 till 67 procent 2017 vilket gör att målet bedöms att uppnås.

⁸ Programmen berör områdena hållbara transporter, hållbar energi och bioinnovation, life science, livsmedel och gröna näringar, hållbara maritima näringar, cirkulärt mode och hållbara miljöer, kulturella och kreativa näringar, utbildning och arbetsmarknad samt entreprenörskap och nyföretagande.

Under året har integrationsarbetet intensifierats bland annat genom samverkan mellan Länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. En gemensam workshop med kommunerna under temat *Hur gör vi nästa gång det kommer många människor på flykt till Västra Götaland?* har genomförts. Det har även skett ökad samverkan under hösten 2019 mellan utbildningsanordnare, civilsamhället med flera som en följd av den gemensamma ansträngningen att hitta utbildningsplatser för målgruppen ensamkommande som fyllt 18 år och som omfattas av den så kallade gymnasielagen. Exempel på pågående och nya insatser under året är *Orbus* som handlar om vägledning för nyanlända entreprenörer och företagare. I mars startade *NAD-i-Väst* upp. Detta är en integrationsmodell för att skapa förutsättning för nyanlända att integreras i samhället och i förlängningen på arbetsmarknaden. Vid årsskiftet avslutades det EU-finansierade projektet *FIER-Fast track Integration in European Regions* som koordinerats av Västra Götalandsregionen. Inom ramen för projektet har insatser som arbetsintegrerad och yrkesanpassad språkräning, metoder för mentorskap och språkstöd på företag, individanpassade insatser, vägledning och kompetenskartläggning nått nästan 3 000 flyktingar genom 25 projekt som har genomförts av 12 partners i sex länder. Särskild uppmärksamhet har getts till Göteborgs folkhögskolas utbildning till städare/ måltidsbiträde där 80 procent av deltagarna - nästan bara kvinnor med flyktningbakgrund - har gått från inkomststöd till arbete.

Vad gäller Yrkeshögskoleutbildningar (YH-utbildningar) i Västra Götaland har såväl mängden som mångfalden ökat konstant. Myndigheten för yrkeshögskolan beviljade 112 utbildningar till Västsverige med start under år 2019. Totalt för Sverige beviljades 496 utbildningar. Antalet studerande förväntas växa från dagens cirka 50 000 till 70 000 år 2022. I rapporten *Sökande och antagna till yrkeshögskola i Västra Götaland 2014-2017*⁹ som publicerades under året lyfts bland annat att det är eftersträvänsvärt att verka för en ökad tillströmning till de eftergymnasiala utbildningarna då detta gynnar svensk ekonomi.

Under året har satsningen *Mistra Urban Futures* avslutas i och med den nationella finansieringens slut. Fokus under året har därför bland annat handlat om att hitta formerna för det fortsatta arbetet. Under hösten beslutades om en fortsättning i ett nytt centrum för hållbar stadsutveckling. Det nya centrumet heter *Urban Futures* och placeras vid Göteborgs centrum för hållbar utveckling (GMV). Bakom centrumet står Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Göteborgs stad, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, IVL Svenska miljöinstitutet AB och RISE Research Institutes of Sweden AB. Centrumet kommer ha fokus på nationella och regionala frågor i stadsutvecklingen.

Inom området finns även den prioriterade frågan om *att skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer*. Många satsningar är där långsiktiga och har pågått en längre tid, till exempel skapande av strukturer för praktiksamordning. Ett exempel är projektet *Praktiksamordning i Fyrbodalen* som redovisar att i september använde tio kommuner och fyra gymnasieskolor i Fyrbodalen www.praktikplatsen.se för sin praktikhantering och inom vuxenutbildningen använder tre kommuner verktyget.

Inom området ***Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft*** är fokus på hur invånarnas kompetens utvecklas, synliggörs och används på arbetsmarknaden. Även detta område har prioriterats högt och två av BHU:s fem rekommendationer anknyter till området.

⁹ Sökande och antagna till yrkeshögskola i Västra Götaland 2014-2017, VGR Analys 2019:24.

Arbetet för att fler ska fortsätta studera efter gymnasiet och för att avhoppen från skolan ska minska är en fråga som många aktörer arbetar med på bred front då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete.

De mål som finns för området kommer troligen inte att uppfyllas om utvecklingen fortsätter som idag. Undantag är målet att avhoppen till skolan ska minska till mindre än åtta procent i Västra Götaland år 2020, men statistik senare än 2017 finns inte tillgänglig. I förra årets återslag lyftes att 45 procent av ungdomarna i Västra Götaland påbörjar sin eftergymnasiala utbildning inom tre år efter gymnasium. För 2018 är uppgiften 43 procent vilket gör att det är en bit kvar till målet att mer än hälften av ungdomarna.

Vad gäller fullföljda studier så arbetas det på olika nivåer för att skapa samverkan. Det handlar både om att samla större projekt för att utbyte erfarenheter som nätverk på regionövergripande nivå för att byta erfarenheter, ta tillvara på kunskap mellan delregionerna samt förändra och förbättra för att skapa långsiktiga resultat och spridning av resultat.

Andelen elever av avgångsklassen som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet uppgår år 2019 till 83 procent. I återslag lyfts att den sedan slutet av 1990-talet nedåtgående trenden har brutits. Detta då det 2017 var 81 procent i Västra Götaland och nästan 83 procent år 2018. Skillnaderna mellan pojkar och flickor har också minskat till ett par procentenheter. De inomregionala förefaller öka något under de senaste åren med lägst andelar behöriga i Fyrbodalen och södra Sjuhäradsbygden och de högsta i Skaraborg och Göteborgsregionen. Skillnaderna mellan elever vars föräldrar har en låg respektive hög utbildningsnivå ökar något och trenden är nedåtgående för båda grupperna, mest uttalad för gruppen vars föräldrar har en låg utbildningsnivå.¹⁰

Inom området för livslångt lärande sker även tidiga insatser med sociala investeringsmedel. Under 2015-2018 har sju investeringar fått medel av Västra Götalandsregionen. Under 2019 har tre nya sociala investeringar i Bengtsfors, Öckerö och Kungälv beviljats medel.

Som i tidigare återslag har Validering Väst en viktig och långsiktig roll i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Under året har utvecklingsarbete genomförts av *Validering Väst* tillsammans med de fem lärosätena i regionen, Jönköping Universitet och Högskolan i Halmstad med fokus på att hitta en modell för bedömning av reell kompetens inom högskolan.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos för 2019-2020 visar på en fortsatt stark men något dämpad efterfrågan på arbetskraft under prognosperioden. Samtidigt lyfter de att en fortsatt brist på utbildad arbetskraft skapar en begränsning av jobbtillväxten. Arbetskraften fortsätter att öka men under 2019 och 2020 förväntas ökningstakten att avta. En anledning som lyfts är att färre inrikes-födda i arbetsför ålder, men också ett lägre inflöde av utrikesfödda till arbetskraften.

Vad gäller målet för området rörande företag och organisationer som upplever en brist på kompetent arbetskraft som ett hinder så ökar detta. För 2018 och 2019 är det 40 procent som upplever ett hinder, jämfört med 38 procent 2017. I Arbetsförmedlingens prognos lyfts att antalet inskrivna arbetslösa med utbildningar riktade mot de största bristyrkesområdena successivt har minskat. Det innebär en bedömning att förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden kommer vara fortsatt begränsande. Fortbildning och vidareutbildning lyfts i

¹⁰ Gymnasiebehörighet i Västra Götaland 2019, VGR Analys 2019:48

rapporten att fortsatt bli allt viktigare då arbetsliv och yrkesroll förändras allt snabbare. Ett arbete som sker kopplat till detta är de kompetensråd/kompetensforum som idag finns på samtliga fyra delregioner. Syftet är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem.

Området **Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet** omfattar satsningar inom transportinfrastruktur, kollektivtrafik och bredband för att ge invånarna bättre förutsättningar att ta tillvara Västra Götalands samlade utbud av arbete, utbildning, kultur m.m. Flera av målen inom området bedöms ha goda förutsättningar att uppnås.

Kollektivtrafiken har fortsatt att utvecklas i linje med det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål. Resandeökning med kollektivtrafiken var 5 procent under 2019. Däremot är kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen oförändrad från tidigare år på 33 procent. Målet om att en tredjedel av invånarnas resor ska göras med kollektivtrafik förväntas därmed att uppnås. Ökningen har skett framförallt i stads- och tågtrafiken. Nöjdheten är 96 procent när den mäts ombord. Däremot är resultatet lägre i en enkät gjord av Svensk kollektivtrafik. Där svarar 79 procent att de är nöjda med den senaste resan med kollektivtrafiken.

Under 2019 började arbetet med att ta fram en remissversion av ett nytt trafikförsörjningsprogram då det nuvarande programmet avslutas 2020. Dialoger och samråd med de delregionala kollektivtrafikeråden och ett flertal berörda aktörer har genomförts under 2019.

Kollektivtrafiken körs sedan 2018 till 97 procent på förnybara drivmedel vilket är över målet på minst 95 procent. Efter flera år med tydlig minskning av målet minskade koldioxidutsläpp har nivån ökat till 71 procent under 2019, jämfört med 72 procent 2018. Det bedöms bland annat bero på att äldre trafikavtal har krav på förnybara drivmedel medan nyare har krav på minskade koldioxidutsläpp. Energianvändningen har de senaste åren varit oförändrad men med en övergång till mer elektrifierad trafik, kommer energianvändningen och koldioxidutsläppen att minska. Målen för 2025 bedöms möjliga att nå.

Takten på bredbandsutbyggnaden har minskat något under 2019. Det hänger bland annat samman med att färre fiberföreningar startas jämfört med tidigare och att Telia har dragit sig tillbaka från flera områden som man tidigare har sagt sig vilja bygga i. De befintliga fiberföreningarna och de flesta andra bredbandsaktörer har fortsatt att bygga som tidigare. Drygt 11 miljoner kronor i regionalt bredbandsstöd samt lika mycket i kommunal medfinansiering har beviljats för utbyggnad av bredband på landsbygd i Västra Götaland, vilket är högre än på flera år. Det är högst osäkert om de sedan 2018 nya regionala bredbandsmålen kommer att nås. I Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning för 2018 hade 83 procent av hushållen i Västra Götalands tillgång till bredband på 100 Mbit/s totalt sett, vilket är i nivå med riket. Målet uppgår till 95 procent av hushållen.

Den prioriterade frågan om att utveckla en långsiktigt hållbar region behöver enligt VG2020 grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling med koppling till den fysiska planeringen och i nuläget med fokus på bebyggelsestruktur, infrastruktur och kollektivtrafik. Som lyfts i återrapporteringen är fysisk planering på regional nivå en långsiktig process, där samverkan mellan kommunal, regional och statlig nivå behövs. En förutsättning för att lyckas grundas på dialog och en gemensam syn på regionens utveckling, utmaningar och möjligheter. För att skapa en gemensam bild har samtliga kommunalförbund startat nätverk där samhällsbyggnadsfrågor

diskuteras på en mellankommunal nivå och de som inte redan har en delregional strukturbild har påbörjat det arbetet.

De prioriterade områdena **Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan** och **Ansvarsfull och hållbar konsumtion** är fortsatt högt prioriterade. En av BHU:s fem rekommendationer är att vi behöver kraftsamla i omställningen från fossil till förnybar energi. Målet med en fossiloberoende region som återfinns i *Klimatstrategin för Västra Götaland* definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland och med delmålet 40 procent 2020. Till 2017 hade utsläppen minskat med 14 procent¹¹ och uppgår till 10,2 miljoner ton (år 2017). Att klara 66 procent minskning på åren fram till 2030 kräver mycket kraftiga insatser.

Sveriges utsläpp av växthusgaser är större från vår konsumtion än de inhemska utsläppen. Vår omfattande konsumtion påverkar också målsättningar inom biologisk mångfald och giftfri miljö. Uppgift om konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser på regional nivå saknas. Men bilden är att intresset för en giftfri och cirkulär ekonomi vuxit allt starkare under 2019 inom såväl offentlig som privat konsumtion som en del av lösningen. Satsningar som pågår är bland *Mistra Sustainable Consumption* pågår i syfte att öka kunskapen om miljöpåverkan från konsumtion där livsmedel, inredning och semester särskilt prioriteras.

Genomförandet av *Klimat 2030 - Västra Götaland* ställer om pågår. Till 2019 har 189 organisationer undertecknat och ställt sig bakom ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Vid starten 2017 var antalet 70 organisationer. De samordningsprojekt som finns för respektive fokusområdena *Hållbara transporter*, *Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster*, *Klimatsmart och hälsosam mat* samt *Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler* och som startade under 2017 har fortsatt sitt arbete. Samordnarna inom respektive fokusområde erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2019 har totalt 16 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. Sammanlagt har runt 390 organisationer involverats och drygt 800 personer deltagit.

Vad gäller miljöteknikmarknaden är bedömningen som föregående år att tekniken finns men svårigheten är att få ut den i samhället så att den gör nytta. Hindren bedöms framförallt vara av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det finns ett behov att i det framtida arbetet utöver dagens inriktning även rikta in sig på att få affärsmodeller så att produkterna kommer ut på marknaden. Idag står bioekonomi för cirka 6 procent av den totala bruttoregionalprodukten i Västra Götaland.

Inom området att utveckla miljölösningar pågår flera viktiga satsningar. Till exempel har Science Park Borås/Högskolan Borås med den regionala plattformen *Circular Hub* och den nationella plattformen *Textile & Fashion 2030* ansvar för samordning och utveckling av branschens aktörer för cirkulära textilier i Sverige. Under 2019 har flera insatser skett som bidrar till företagens affärsutveckling genom ökad kunskap, affärsutvecklingsstöd för cirkularitet, nya kollektioner som tas fram – som ger arbetstillfällen i Västra Götaland hos underleverantörer. Även inom fordonsindustrin utvecklas både fordon och drivmedel för fossilfritt tillsammans med akademi och det offentliga. Några trender som lyfts i återrapporteringen att förhålla sig till är delad ekonomi, mer eller mindre självstyrande fordon, digitalisering och elektrifiering. Även inom *bioinnovationsområdet* pågår det många aktiviteter. Här prövas till exempel lösningar för att byta

¹¹ Miljömålsbedömning Västra Götalands län 2019, Länsstyrelsen Västra Götalands län.

råvarubas för petrokemiska produkter till icke fossila för att minska de relativt stora utsläpp av fossil koldioxid som sker i Västra Götaland. Här tittar man också på att uppföra ett plastreturraffineri. För sådana kommersiella produkter och tekniker finns en stor exportmöjlighet.

Arbetet med att få till *lokala klimatinvesteringar* fortsatte under 2019 och Länsstyrelsen har hållit i arbetet. Merparten av beslutade investeringar har varit transportrelaterade som laddinfrastruktur och fossiloberoende transporter.

Västra Götalandsregionen har en struktur för att stärka samverkan internt för ökad innovationskraft med målet att använda Västra Götalandsregionens roll som stor upphandlare. Syftet är att främja innovation i näringslivet i Västra Götaland såväl som internt inom Västra Götalandsregionen där det bland annat arbetas med livsmedel, möbler/inredning, textilier och digitala tjänster. Ambitionen är att forumets arbete ska inkludera fler externa aktörer och ska spridas i de fall det blir framgångsrikt. Detta arbete skulle i så fall kunna svara upp mot målsättningen om ett etablerat system inom inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv som är målet inom området att göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar.

Inom det prioriterade området ***En ledande kulturregion med fokus på delaktighet*** är fokus på att vidga deltagandet och gynna nyskapande i kulturlivet. Det finns inte någon uppdaterad statistik vad gäller målen för området jämfört med senaste återsrapporteringen. Tidigare års resultat vad gäller Västra Götaland som en attraktiv plats av ungdomar har i princip vara oförändrat. Målet med koppling till att *invånarna ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv* bedöms som tidigare inte att nås. Målet mäts genom deltagande i föreningar och enligt SOM Väst var 48 procent av befolkningen medlemmar 2017 och 2018, medan nivån 2015 var 53 procent.

Vad gäller området för en ledande kulturregion präglades annars året till stor del av dialog i samband med att *Kulturstrategin Västra Götaland* och regional kulturplan 2020-2023 togs fram. Syftet har varit att tillsammans med kommuner, kommunalförbund, organisationer, institutioner, företag och akademi identifiera gemensamma prioriteringar ur ett regionalt helhetsperspektiv. Vidare skedde även en organisatorisk förändring när Västra Götalandsregionens nya förvaltning för kulturutveckling under 2019 började ta form. Från januari 2020 slås Västarev och Kultur i Väst samman till en organisation.

Som lyfts i tidigare återsrapporteringar är såväl aktörer inom det fria kulturlivet som de större kulturinstitutionerna centrala kopplat till att gynna nyskapande. En stor del av satsningarna på kultur går till institutioner med nationell och internationell lyskraft. Göteborgs Symfoniker (GSO) är Sveriges nationalorkester och publiken till GöteborgsOperan ligger stadigt på dryga 300 000 besökare och en beläggning på 84 procent. Film i Väst samproduktioner får ofta en enorm räckvidd. Det finns dock utmaningar för verksamheten bland annat ett ökat utbud av streamingstjänster.

Folkhögskolorna och studieförbunden i Västra Götaland skapar förutsättningar för kultur och bildning med bredd och djup. Invånare får möjlighet att läsa allmänna kurser, men också att själva skapa, forma, spela, sjunga och dansa. Studieförbunden är en central aktör för lokalt kulturliv, särskilt i landsbygdskommunerna. Studieförbundens kulturprogram drar allt fler besökare med en ökning med 81 procent (ej unika) mellan 2005 och 2018. Antal unika deltagare i kursverksamhet på folkhögskolor och studieförbund uppgick till 224 500. De tio studieförbunden är aktiva i alla

regionens 49 kommuner och de 21 folkhögskolorna når och engagerar allt fler invånare.

Vad gäller att frågan om att främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts har såväl sceninstitutioner och museer haft ökat fokus på barn och unga de senaste åren. Antalet barn som besökare ökade fram till 2017, men minskade sedan 2018. En orsak kopplat till minskningen av museibesök är att det för barn populära Sjöfartsmuseet Akvariet i Göteborg hade stängt 2019.

Inom det prioriterade området **Ökat utbyte med omvärlden** ingår frågor som nationell och internationell närvaro och påverkan, stärkt besöksnäring, ökad integration med Norge och ökade företagsetableringar.

Även till detta år har antalet gästnätter fortsatt att öka något. Som tidigare har dock Stockholms län fortfarande betydligt fler gästnätter vilket innebär att målet att *Västra Götaland ska vara Skandinaviens mest besökta region* sannolikt inte kommer att nås. En orsak till ökningen av antal gästnätter är att fler svenskar väljer att semestra i Västsverige.

Turistrådet Västsverige AB betoning ligger på samverkan med besöksnäringens samtliga aktörer och utveckling av en hållbar besöksnäring. Utvecklingsinsatserna inriktas dels på att hjälpa besöksnäringens verksamheter med digital marknadsföring samt utveckling av kvalitet och hållbarhet dels på strategisk utveckling för att främja en hållbar besöksnäringensutveckling.

Det sker även satsningar i turistisk infrastruktur liknande Göta kanal, Dalslands kanal och Nordiska Akvarellmuseet och i projekt som till exempel *Platåbergens Geopark* där en gemensam satsning med både kommuner och kommunalförbund framförallt i Skaraborg men även i Fyrbodalen som tillsammans engagerat sig för att bli en Unesco Global Geopark.

För att kunna stärka samarbetet från Oslo i Norge till Hamburg i Tyskland blev Västra Götalandsregionen medlemmar i nätverket *STRING* under 2018. Under 2019 har fokus för Västra Götalandsregionen varit att sätta sträckan Göteborg-Oslo i ett transportstråk med Skåne, Köpenhamn och Hamburg. Genom *STRING* förs ett omfattande påverkansarbete gentemot EU:s institutioner och nationell nivå för att korridorens betydelse ska speglas i nationella och europeiska prioriteringar. Ett resultat är att Göteborg-Oslo sträckan är identifierad som ett prioriterat gränsöverskridande transportstråk i EU:s nästa fond för infrastrukturinvesteringar (2021–2027). Det innebär bästa möjliga förutsättningar för medfinansiering från EU för att bygga dubbelspårig järnväg.

Inom området **Ökat utbyte med omvärlden** ingår även den prioriterade frågan att *locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland*. För att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland bedöms som tidigare år att tillgången till investeringsvilligt kapital behöver öka. Under 2019 genomfördes för femte gången riskkapitalkonferensen *Connect2Capital*. Business Region Göteborg har under lång tid arbetat med att öka etableringen i Göteborgsregionen. Skaraborg startade under 2018 sin etableringsserviceorganisation. Samma funktion finns redan på Business Region Borås och på Position Väst i Fyrbodalen. I syfte att få till ett informationsutbyte och gemensamma metoder och verktyg har under 2019 de delregionala *etableringskontoren* träffats i ett nätverk tillsammans med Västra Götalandsregionen. En viktig fråga för nätverket under 2019 har varit effektsituationen i elnäten Västra Götaland.

2020-05-11

Dokumentnamn: Sammanfattning av 2019 års återsrapportering av VG2020

Kontaktperson: Monica Emanuelsson, koncernkontoret, Data och analys

